

درباره کتاب

اهداف اصلی اثری که بدین سان تقدیم جامعه دانشگاهی می شود آشنا ساختن جوانان، به ویژه دانشجویان، با مبانی و آموزه‌های بنیادین خانواده در اسلام است. بدین منظور مهارت‌های تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده و تسهیل ازدواج از مباحث اصلی کتاب است. علاوه بر این، آموزش مفاهیم اساسی جمعیت‌شناسی، فرایندهای باروری، راه‌های درمان ناباروری و آسیب‌هایی که بنیاد خانواده را در معرض خطر قرار می‌دهد از دیگر فصل‌های این کتاب می‌باشد.

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) بنا به مأموریت محوری خود و مطابق با سرفصل درس «دانش خانواده و جمعیت» - مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، جلسه ۸۲۳ مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۶ - و در جهت سیاست‌های کلی جمعیت، ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری در اردیبهشت ۱۳۹۳ به کلیه دستگاه‌ها و نهادهای مسئول، تهیه کتاب حاضر را در اولویت کار خود قرار داد. بدین منظور تهیه متن و نظارت علمی بر تولید محتوای کتاب به گروه علوم رفتاری مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی سمت واگذار شد. گروه مذکور با دعوت از سه نفر از اساتید متخصص دانشگاهی - آقایان دکتر محمدرضا سالاری‌فر، دکتر حسین محمودیان و خانم دکتر فیروزه غفاری - این پروژه را به سرانجام رساند. کتاب با دو بخش اصلی دانش خانواده و جمعیت و در هفده فصل به ارزش دو واحد تدوین و جایگزین کتاب جمعیت و تنظیم خانواده شده است. با توجه به اینکه درس دانش خانواده و جمعیت برای کلیه دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاهی به عنوان یک درس عمومی محسوب می‌شود، مباحث کتاب به گونه‌ای تدوین شده است که در عین سادگی از غنای علمی، جامعیت و روزآمدی برخوردار باشد و علاوه بر پوشش دادن سرفصل دانشگاهی پاسخگوی

روحیه پرسشگری و نیازهای روز دانشجویان این مرز و بوم باشد. از کلیه مدرسان و اساتید عالی قدری که این درس را تدریس می کنند و نیز دانشجویان گرامی تقاضا داریم تا با ارائه پیشنهادهای اصلاحی خود «سمت» را در بهبود و بهسازی این کتاب یاری رسانند.

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

پیشگفتار

و از نشانه‌های او این است که از خودتان
همسرانی برایتان آفرید تا کنار آنان آرامش
یابید و میان شما دلبستگی پایدار و مهر پدید
آورد بی‌گمان در این، نشانه‌هایی است برای
گروهی که می‌اندیشند (روم، ۲۱).

خانواده مهم‌ترین نهاد جامعه به قدمت تاریخ بشر است، که در رشد جوامع بشری
کارکردهایی داشته است و با همه پیشرفت‌های جوامع، هیچ نهادی توان جایگزینی با
آن را ندارد. سلامت و کارآمدی این نهاد نقش اساسی در حیات جامعه دارد و
مشکلات آن بر سایر نهادها اثر ناخوشایندی خواهد گذاشت. کاهش ازدواج،
شکست در آن، ناکارآمدی، تزلزل خانواده و ناکامی آن در پرورش نسل سالم نه
تنها خانواده‌های درگیر، بلکه سایر افراد و نهادها را آسیب‌پذیر می‌کند. برای تقویت
نهاد خانواده و پیشگیری از این مشکلات، ارتقای دانش و فرهنگ عمومی
درباره ارزش‌های خانواده لازم است، که مهم‌ترین مخاطبان این فرهنگ‌سازی،
دانشجویان هستند.

کتاب حاضر با هدف این فرهنگ‌سازی در دو بخش دانش خانواده و
جمعیت تدوین شده است. در بخش اول اساسی‌ترین مسائل دانش خانواده مانند
مفهوم ازدواج و خانواده، همسرگزینی، مسائل حقوقی و آداب و رسوم ازدواج،
کارکردهای خانواده، مسئولیت‌های متقابل زن و شوهر، حریم و مرزها در خانواده،
فرزندان در خانواده، سایر مسئولیت‌ها در خانواده، راه‌های مقابله با استرس، حل
تعارض و تصمیم‌گیری و انحلال خانواده را با نگاه علمی و اسلامی بررسی کرده‌ایم
و در بخش دوم مسائلی همچون جمعیت‌شناسی، جمعیت جهان و ایران، جمعیت و

توسعه پایدار، سیاست‌های جمعیتی و ناباروری و درمان زوج‌های نابارور بررسی شده است. امید است آموزش این کتاب به افزایش دانش و مهارت دانشجویان بینجامد و زمینه ازدواج‌های سالم، کارآمدی خانواده‌ها و تولید و پرورش نسلی سالم و مولد را فراهم کند. در اینجا لازم می‌دانیم از همه دست‌اندرکاران سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها، که ما را در فرایند آماده‌سازی و انتشار این کتاب یاری کرده‌اند، تشکر کنیم.